

DE COLLEGEJAREN

STEPHEN FRY BIJ UITGEVERIJ THOMAS RAP

Mythos
Helden
Een jongensleven
Een tomeloze tijd

Stephen Fry
De collegejaren

Vertaald onder redactie van Henny Corver

2020

THOMAS RAP
AMSTERDAM

Copyright © 2010 Stephen Fry
Copyright Nederlandse vertaling © 2011 Auke van den Berg, Otto
Biersma, Henny Corver, Paul Heijman,
Willem Muilenburg en Helene Reid
Eerste druk juni 2011 (verschenen onder de titel *De Fry Kronieken*)
Vierde druk augustus 2020
Oorspronkelijke titel *The Fry Chronicles*
Oorspronkelijke uitgever Michael Joseph/Penguin Random House,
Londen
Omslagontwerp bij Barbara
Omslagillustratie Lucas van Hapert
Foto auteur Claire Newman
Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam
Druk Bariet Ten Brink, Meppel
ISBN 978 94 004 0646 9
NUR 321

thomasrap.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor M'Coll

Inhoud

Voorwoord van Marcel Möring	11
Inleiding	15
De C van $C_{12}H_{22}O_{11}$, van Cereals, van Chocola et cetera, van Cariës, van Caviteiten, van Corpulentie, van Calorieën	19
De C van Carlton Premium-sigaretten, van Crimineel, van Cundall, van Corporale Correctie, van <i>Common Pursuit</i> , van Champagnofiel	37
1. Van College naar Collega	77
<i>Cambridge</i>	79
<i>College en Colleges</i>	87
<i>C2-C4, Componisten, Charlatan met een Cum</i>	94
<i>Caledonia 1</i>	135
<i>Cherubs, Coming Out, Continent</i>	141
<i>Challenge 1</i>	148
<i>Corpus Christi</i>	151
<i>Chariots 1</i>	155
<i>Caledonia 2</i>	162
<i>Closet</i>	167
<i>Commissies</i>	171
<i>Cyclus</i>	174
<i>Comedy-collega, Compagnon en Compadre</i>	175

Continuïteit en Clublokaal 181
Comedy-credits 189
Cooke 191
Chariots 2 195
Creatief met Clausen 197
Van Cellar Tapes naar Carrière 199
Cheerio Cambridge 204
Caledonia 3 206

2. Comedy 209

Cabaretteske Capriolen 212
Een Clash van Culturen 215
Chelsea, Coleherne Clones en Complexen 229
Colonel en Coltrane 236
Computer 1 240
Commercial 242
Creëer! 246
Carnet 251
Challenge 2 253
Cinema 257
Church en Tsjechov 261
Cockney-capriolen 265
Chichester 1 275
Crisis de Coeur 281
Celebrity 285
Commercials, Covent Garden, Compact discs, Cappuccino's
en Croissants 295
Crystal Cube 300
Columnist 303
Cryptisch in Connecticut 304
Contorsionist 309
Critici en Citykoeriers 314
Consequent Celibatair 322

Causerieën en de Corporation	328
Colonel & Mrs Chichester	338
Computer 2	343
Compulsief Consumentisme, Cottages, Cheques, Creditcards en Classic Cars	352
Crusty in de Carlton Club	372
Conincklijke Comedie	381
Coral Reef-rood, Cassidy, C4, Clapham, Cheeky Chappies en Casanova Coltrane	389
Clipper Class, Côte Basque en Choreografie	407
C	422
Woord van dank	425
Fotoverantwoording	427

Voorwoord

Wie is Stephen Fry? Is hij de stereotiepe Brit, een product van kostschool, public school en Cambridge, een man die gekleed gaat in tweedjasjes met een beschaafde ruit en spreekt in grammaticaal correcte arabesken, die een mengeling zijn van Britse zelfspot, superieure ironie en achteloze belezenheid? Is hij de man die altijd op zijn plek is, gezegend met het bijna nonchalante zelfvertrouwen van iemand die weet wie hij is, waar hij is en waarheen hij gaat? Of is hij het probleemkind uit de provincie dat snoep steelt, van school wordt gestuurd, een creditcard achteroverdrukt en daarmee een kortstondige fantasie van exclusieve kleren, obscure cocktails en jaren dertig highlife-decadentie financiert, tot hij wordt opgepakt door de politie en in de gevangenis belandt?

We kennen hem als de schrijver/acteur/blogger/televisiepresentator voor wie de woorden ‘ad rem’ en ‘brille’ schijnen te zijn uitgevonden. Hij is de pleitbezorger van Oscar Wilde en P.G. Wodehouse, een hartstochtelijk poëzieliefhebber (die een populaire handleiding voor het schrijven van gedichten publiceerde). Hij heeft meer Twitter-volgers dan de koningin en is digitaal onsterfelijk in de vorm van een eigen iPhone/iPad-app. Maar achter al dat succes en onder dat tweedy ‘hoho, old fruit’-uiterlijk gaat een man schuil die niet is wat hij lijkt.

Hij werd geboren in 1957 en ontwikkelde zich snel tot het soort leerling dat tegenwoordig in de gaten zou worden gehouden door een leger van leerplichtambtenaren, ritalin-verstrek-

kers en sociaalwerkers. Destijds – en ik kan erover meepraten, we zijn even oud en hebben een achtergrond die op het onthutsende af vergelijkbaar is – werden zulke jongens met rust gelaten in de hoop dat ‘ze er wel overheen zouden groeien’. In zijn (en mijn) geval is dat op de een of andere wonderbaarlijke manier gelukt. Het is niet alleen zijn jeugd als ‘moeilijke jongen’ die zo in tegenspraak lijkt met de gevierde publieke persoonlijkheid die hij nu is. Ook zijn familiegeschiedenis is anders dan je zou vermoeden als hij Jeeves of Wilde speelt, of in zijn auto (een Londense Black Cab) naar de BBC rijdt om daar even hilarisch als intelligent QI te presenteren.

Zijn grootvader van moederskant heette Martin Neumann en was een Hongaarse Jood die in de jaren dertig naar Groot-Brittannië werd gehaald om een suikerfabriek op te zetten en Engelse boeren te leren hoe ze suikerbieten moesten verbouwen. Met de Tweede Wereldoorlog in zicht vreesde de Britse regering dat het land, tot dan geheel aangewezen op geïmporteerde rietsuiker, het zonder zoetstof moest doen en de verwachting was dat een Engeland zonder thee met suiker geen schijn van kans had tegen de Duitsers. Neumann had goede redenen om naar Engeland te verhuizen. Het was hem duidelijk geworden dat Duitsers nog minder van Joden hielden dan de andere Europese volkeren. Fry's vader is een natuurkundige die een aantal uitvindingen deed en een bedrijf opzette in regelsystemen, dat tegenwoordig wordt geleid door Fry's broer.

In *De collegejaren* doet Fry oprechte pogingen om zichzelf te verklaren aan de hand van die familiegeschiedenis, zijn vrienden, zijn getroebleerde jeugd, zijn onstilbare honger naar zoechtigheid, zijn rookgewoontes, zijn gretige interesse in computers en alles wat daarbij hoort en uiteindelijk zijn eerste lijntje coke. Het zijn de jaren van het eerste succes, de bekendheid, het geld dat binnen begint te stromen. Het zijn ook de jaren van het onverklaarbare ongeluk.

Stephen Fry, met al zijn talent en intelligentie, zijn geld, roem, al de hem toegevallen bewondering en een hoeveelheid gadgets waar een ander mens een leven over doet om bijeen te brengen, de man die zo ontzettend veel hooi op zijn vork neemt dat een ander er drie levens voor nodig zou hebben en dan waarschijnlijk nog een hartkwaal zou oplopen, is ongelukkig, suïcidaal, ontevreden met zijn lichaam en zelden content met wat hij heeft bereikt en de keuzes die hij heeft gemaakt. In de Amerikaanse grondwet mag dan 'the pursuit of happiness' zijn opgenomen, maar dat wil niet zeggen dat het luchtkasteel van het geluk ook voor iedereen bereikbaar en bewoonbaar is. Ondanks zijn succes, zijn interessante vrienden, zijn financiële onafhankelijkheid, zijn vrijheid, piekert en tobt hij. Hij staat onder de douche, pist in de afvoer en kan niet ontsnappen aan de Mieke Telkamp-vragen des levens: waarheen, waartoe, waarvoor?

Het vreemde huwelijk van succes en ongeluk wordt samengevat in een voorval uit 1995. Fry speelde toen in het toneelstuk *Cell-Mates* en kwam drie dagen na de premiere niet meer opdagen. Hij was 's avonds naar huis gegaan, had daar zitten broeden, liep vervolgens met een dekbed naar zijn garage, dekte de kier tussen de deur en straat af met het dekbed en ging achter het stuur zitten. Zelf schat hij dat hij daar een uur of drie zo heeft doorgebracht, met zijn hand op de contactsleutel. 'Een heuse poging tot zelfmoord,' zoals hij later zou zeggen. Uiteindelijk reed hij naar de kust, stak over naar het Europese vasteland en dook onder in België. Een paar weken later keerde hij terug en liet zich opnemen in een Londens ziekenhuis, waar de diagnose bipolaire stoornis (vroeger manische depressiviteit geheten) werd gesteld.

In *De collegejaren* maakt Fry ons deelgenoot van zijn lichte en donkere kant, hoe hij de weg naar het succes betreedt, en van de onzekerheid die nooit geheel afwezig is. Hij doet zich niet beter voor dan hij is. Er is geen twijfel aan de oprechtheid van zijn po-

gingen om de man achter het publieke personage te laten zien.
Wat we niet te zien krijgen is niet wat hij verbergt, maar wat hij
zelf niet weet: een antwoord op de vraag: wie is Stephen Fry?

Marcel Möring

2011

Inleiding

‘Werken is plezieriger dan plezier.’

Noël Coward

Laat ik nou eens niet meer aldoor sorry zeggen; je schiet er niets mee op. Had ik het maar in me om altijd onbarmhartig, onvervaard en onwrikbaar te zijn in plaats van mijn conversatie voortdurend te doorspekken met armzalige nuanceringen, verontschuldigen en spitsvondigheden. Dat is een van de redenen dat ik nooit kunstenaar had kunnen worden, op literair gebied of anderszins. Alle echte kunstenaars die ik ken staan volstrekt onverschillig tegenover de mening van anderen en bekommeren zich niet om zelfduiding. Zelfonthulling, ja, en vaak, maar nimmer zelfduiding. Kunstenaars zijn sterk, obstinaat, lastig en gevaarlijk. Het lot, of luiheid, of lafheid heeft me lang geleden de rol toebedeeld van entertainer, en toen ik in de twintig was ontdekte ik dat ik dat ook werd, zij het bij tijden een faitaal overeerlijke en overgenuanceerde entertainer, wat natuurlijk geen echte entertainer is. Aardig gevonden willen worden is vaak een zeer onsympathieke eigenschap. Ik houd daar ook niet van bij mezelf. Maar ja, er is zo veel aan mezelf waar ik niet van houd.

Twaalf jaar geleden schreef ik de herinneringen op aan mijn kindertijd en adolescentie, in het boek *Moab is My Washpot*, een titel die voor iedereen begrijpelijk was, zo helder was de betekenis, zo duidelijk de verwijzing. Of misschien ook niet. Chrono-

logisch ben ik nu toe aan de tijd dat ik uit de gevangenis kwam en min of meer geaccepteerd begon te raken op de universiteit, en dit boek pakt de draad daar op. Voor degenen die *Moab* (in het Nederlands verschenen als *Een jongensleven*) gelezen hebben, hoef ik de gebeurtenissen tot dan toe niet allemaal te herhalen. Waar ik zaken uit mijn verleden noem die daar al behandeld zijn, voeg ik een superscript obelisk toe, zo: †.

Dit boek beschrijft mijn belevenissen in de volgende acht jaar van mijn leven. Waarom zo veel pagina's voor zo weinig jaren? Het was een late adolescentie en vroege volwassenheid vol verwickelingen, dat is één antwoord. Een tweede is dat ik in geen enkel opzicht voldoe aan Strunks *Elements of Style* of enige andere handleiding voor 'goed schrijven'. Als iets gezegd kan worden in tien woorden, kun je het aan mij overlaten om er honderd te gebruiken. Ik zou me daar eigenlijk voor moeten verontschuldigen. Ik zou eigenlijk moeten teruglezen en meedogenloos de wildgroei moeten snoeien, kappen en ontwortelen, maar dat doe ik niet. Ik houd van woorden – streep dat maar door, ik ben dól op woorden – en hoewel ik het beknopte en zuinige gebruik van woorden zeer waardeer in poëzie, in songteksten, op Twitter, in goede journalistiek en in moderne reclame, houd ik ook van de luxueuze overdaad ervan en van krankzinnige verbale uitzaaiingen. Tenslotte ben ik iemand, zoals je misschien al hebt opgemerkt, die zinnnetjes schrijft als 'voeg ik een superscript obelisk toe, zo'. Als mijn manier van schrijven een vorm van zelfgenoegzaamheid is die je doet tandenknarsen, dan spijt me dat, maar ik ben een oude hond, te oud om nog nieuwe deuntjes te leren blaffen.

Vergeef me de onsmakelijke aanblik van mijn strijd om uiting te geven aan de waarheden van mijn innerlijke zelf, en de afstand te meten tussen het masker van zekerheid, gemak, zelfvertrouwen en stoutmoedigheid dat ik draag (met zo veel gemak dat het vaak uitmond in een grijns die lijkt op zelfvoldaanheid en zelf-

genoegzaamheid), en de werkelijke staat van angst, afkeer van mezelf en vertwijfeling waarin veel van mijn leven zich heeft afgespeeld en nog steeds afspeelt. Het is een leven, denk ik, dat net zo interessant of oninteressant is als dat van ieder ander. Maar het is mijn leven en ik kan ermee doen wat ik wil, zowel in de wereld van de echte objectieve feiten als in die van subjectieve woorden. Het is echter niet aan mij om zo ruimhartig om te gaan met het leven van anderen. In een groot deel van mijn leven van 1977 tot 1987 komen mensen voor die algemeen bekend zijn en voor wie ik geen overtuigend pseudoniem kan verzinnen. Als ik bijvoorbeeld zou zeggen dat ik op de universiteit iemand kende die Lew Horrie heette, en dat we samen een carrière als humoristen zijn begonnen, dan zou het niet veel inzicht of veel googelen vergen om erachter te komen dat ik over iemand schreef die echt bestaat. Het is niet aan mij om uit de school te klappen over zijn leven en liefdes, persoonlijke gewoontes, heblijkheden en levensstijl. Aan de andere kant, als ik simpelweg zou zeggen dat iedereen die ik op mijn levensreis was tegengekomen een schat was en beeldschoon en super en lief en getalenteerd en oogverblindend, zou je al gauw een warme stroom braaksel uitstoten, waarbij ongetwijfeld kortsluiting in je e-reader zou ontstaan. Ik twijfel er geen moment aan dat mijn uitgever in de kleine lettertjes van het contract dat ik heb ondertekend, heeft vastgelegd dat ik, de auteur, volledig aansprakelijk ben voor alle rechtszaken voortvloeiend uit, maar niet beperkt tot, schade aan elektronische leesapparaten wegens de uitstoot van braak- dan wel andere lichaamssappen, waar dan ook ter wereld. Daarom zeil ik tussen de Scylla van de volstrekt redelijke bescherming van de persoonlijke levenssfeer van vrienden en collega's en de Charybdis van het opzadelen van jou, de lezer, met braakneigingen. Het is een nauwe doorgang, en ik zal mijn best doen er veilig doorheen te laveren.

Deze pagina's voeren langs een aantal C-woorden die een be-

palende rol hebben gespeeld in mijn leven. Voordat de chronologie van deze kroniek zich ontvouwt, zet ik nog wat C's op een rijtje. Om je, als het ware, in de stemming te brengen...

De C van C₁₂H₂₂O₁₁

- ... van Cereals
- ... van Chocola et cetera
- ... van Cariës
- ... van Caviteiten
- ... van Corpulentie
- ... van Calorieën

*‘Schaduwen van het tuchthuis beginnen de opgroeiende
jongen te omgeven.’*

William Wordsworth – ‘Intimations of Mortality’

Dat ik me bekommerde om mijn lichaam zou betekenen dat ik een lichaam had dat die bekommernis waard was. Sinds mijn vroegste jeugd voelde ik niets dan schaamte voor het nutteloze omhulsel van vlees dat ik bewoon. Het kon niet bowlen, niet batten en niet vangen. Het kon niet dansen. Het kon niet skiën, duiken of springen. Als het een kroeg of club binnenliep, trok het geen wellustige blikken vol begeerte of zelfs maar een opgetrokken wenkbrauw van belangstelling. Het had niets om zich aan te bevelen behalve zijn functie als brandstofcel voor mijn brein en afvalhoop voor gifstoffen die me eventueel beloonden met een kick en redenen om me vrolijk te voelen. Misschien komt het allemaal wel neer op borsten. Of de afwezigheid ervan.

Ik kan niet ontkennen dat ik een baby ben geweest, maar volgens mij ben ik nooit een zuigeling geweest. Ik herinner me niet

dat ik vastgeklemd zat aan een tepel en houd mezelf voor dat ik vanaf het begin met de fles ben grootgebracht. Er zijn psychologen, geschoold in een of andere traditie, of het nu kleiniaans, freudiaans, adleriaans, jungiaans of vulmaarinniaans is kan ik niet zeggen, die beweren dat de kwestie ‘tepel of speen’ significante, zelfs cruciale gevolgen heeft voor de menselijke ontwikkeling. Ik weet niet meer of de theorie suggereert dat het ontbreken van moedermelk of juist de overvloedige aanwezigheid ervan problemen in het latere leven oplevert. Waarschijnlijk albebi. Veel boezem midden in je gezicht op jeugdige leeftijd en je groeit op met een Russ Meyer- of Jonathan Ross-achtige borstfixatie. Niets dan een flesje om op te zuigen en je ontwikkelt borstangst. Of drankzucht in het algemeen. Of juist het omgekeerde. Allemaal aperte onzin natuurlijk. Valse-borstsyndroom. Er zijn genoeg broertjes en zusjes, zelfs eeneiige tweelingen, die als kind precies hetzelfde voedsel kregen, en zich toch in alle opzichten verschillend hebben ontwikkeld – behalve in het ene irrelevante opzicht van fysiek voorkomen. Mijn broer en zus werden als kind precies hetzelfde behandeld als ik en de verschillen tussen hen en mij kunnen, gelukkig voor hen en de wereld, niet groter zijn. Dus laten we even aannemen dat de ondeugden en zwakheden waarover ik ga vertellen, persoonlijk zijn en dat ik ze bij mijn geboorte heb meegekregen, net als de moedervlekken op mijn kuit en de lijntjes op mijn vingertoppen. Wat niet wil zeggen dat ik de enige ben die met die zwakheden begiftigd is. Verre van dat. Je zou ze zelfs de tekortkomingen van mijn generatie kunnen noemen.

Als we eenmaal van de melk af zijn, uit de borst of de fles, gaan we over op het echte werk. Vast voedsel. Papepels vol appelmoes en worteltjespuree krijgen we in onze mond gestouwd tot we zelf met bestek kunnen omgaan. Een van de eerste en krachtigste manieren waarop het karakter van een kind zich begint te ontwikkelen wordt bepaald door zijn houding ten op-

zichte van eten. Eind jaren vijftig en begin jaren zestig betekende eten: cereals en zoetigheid. Ik zat in de eerste golf kinderen die blootgesteld werd aan kindgerichte reclame. Sugar Puffs kwam, net als ik, in 1957 ter wereld. Dat product, waarvan niemand kan zeggen dat het bedoeld was om door volwassenen gegeten te worden, werd tien jaar voor het aantreden van het Honingmonster vertegenwoordigd door een echte levende beer, Jeremy genaamd. Die leidde een druk leven: er werden foto's van hem gemaakt voor op het pak en hij werd gefilmd voor televisiespotjes tot hij uiteindelijk met pensioen kon en na korte tijd terechtkwam in Cromer Zoo, in Campertown, Dundee, waar hij in 1990 vredig in zijn slaap overleed. Ik heb hem gezien in Cromer, de eerste beroemdheid wiens vlees, of vacht, ik in het echt zag, en geloof me, wat een top-babe uit Hollywood of een popidool nu voor een kind is, was Jeremy de Beer toen voor mij. Dat soort passie, liefde en gretigheid moet je voorstellen.

Sugar Puffs waren tarwekorrels die warm gepoft waren en bedekt met een stroopachtig, ietwat kleverig laagje fructose en glucose. Het enige wat je hoefde te doen om van hun glorie te genieten, was er koude melk overheen gieten. Warme melk was mogelijk in de winter, maar dat leverde een kom vol kleffe substantie op die meer op soep leek. Bovendien kon zich op melk die het kookpunt naderde een vel vormen en van een vel op de melk moest ik overgeven. Ook nu nog moet ik kokhalzen en braken als ik gekookte melk zie of ruik. Ik herinner me de verhalen die verteld worden over de cocktailparty's van Cocteau. Van Jean Cocteau zegt men dat hij ter vermaak van zijn vrienden naakt op een tafel ging liggen en zich volledig tot ejaculatie bracht zonder zichzelf aan te raken, louter door de kracht van zijn fantasie. Ik heb een vergelijkbare gave. Ik kan mezelf tot braken brengen door me een vel op warme melk, pudding of koffie voor te stellen. Jean en ik kunnen dus allebei de uitstoot van warme vloeistoffen uit ons lichaam opwekken. Op de een of

andere manier denk ik dat er naar Cocteaus partykunstje altijd meer vraag zal zijn dan naar het mijne.

Aan de ontbijttafel werd het zaad van mijn smart gezaaid. Ik weet zeker dat mijn eerste verslaving daar ontstaan is. Sugar Puffs waren de eerste schakel in een keten die me het grootste deel van mijn leven zou kluisteren. In eerste instantie, zoals je je kunt voorstellen, waren ze bedoeld voor het ontbijt. Maar al gauw at ik ze de hele dag door, tot mijn moeder begon te zuchten vanwege het aantal pakken dat ze moest kopen. Ik at de zotte korrels zo uit het pak. Eén voor één verdwenen ze in een gestage stroom in mijn mond. Ik was als een Amerikaan met popcorn in de bioscoop: glazige ogen, de hand op-en-neer van pak naar mond, pak naar mond, pak naar mond, als een machine.

‘Glazige ogen’. Is dat belangrijk? Een baby aan de borst of de fles heeft die blik ook. Er zit een seksueel element aan een dergelijke ongerichte vastberadenheid. Tot ik een jaar of acht, negen was, zoog ik op de wijs- en middelvinger van mijn linkerhand. Vrijwel constant. Terwijl ik met de vingers van mijn rechterhand door mijn hoofdhaar kroelde. En altijd met die glazige, afwezige blik, met mijn lippen halfopen en die karakteristieke ademhaling. Gaf ik mezelf het gevoel dat ik aan de borst lag die ik nooit gekend had? Dat zijn duistere wateren, Watson.

Ingrediëntenlijstjes en serveertips op cerealsverpakkingen waren mijn lectuur; thiamine, riboflavine en niacine mijn geheimzinnige, onzichtbare vrienden. Verkocht per gewicht, niet per volume. De inhoud kan ingeklonken zijn tijdens het transport. Steek je vinger onder de flap en beweeg naar links en rechts. *They’re Gr-r-r-r-r-r-eat! Ricicles, twicicles as nicicles.* En dat was ook zo. Eigenlijk waren ze, zoals ik toen graag zei, *thricicles as nicicles*. In elk geval veel lekkerder dan hun saaie ongezoete ouders, Rice Krispies, het product dat zei, als je goed luisterde: snot, zuur en poep. Rice Krispies eten als je ook Ricicles kon eten, cornflakes als je ook Frosties had. Wie kon zich zo’n saai leven voorstellen? Het

was alsof je vrijwillig koos om naar het nieuws op de televisie te kijken of liever thee zonder suiker dronk. Ik heb maar voor één ding geleefd. $C_{12}H_{22}O_{11}$. Misschien had ik wel een Amerikaan moeten zijn, want in de Verenigde Staten zit overal suiker in. In brood, in gebotteld water, in *beef jerky*, augurken, mayonaise, mosterd en salsa. Suiker, suiker, suiker.

Mijn relatie tot deze verleidelijke en duistere substantie is gecompliceerd. Als er geen suiker was geweest had ik niet geboren hoeven worden, en toch is suiker ook bijna mijn dood geweest.

Elders[†] heb ik het verhaal verteld van de rol van mijn moeders vader bij de import van suiker in Engeland. Recentelijk kwam ik daar meer over te weten doordat ik meedeed aan het BBC-programma *Who Do You Think You Are?* over genealogie. Mijn grootvader Martin Neumann kwam naar Bury St. Edmunds, helemaal uit zijn geboorteland, dat oorspronkelijk Hongarije was, hoewel het Verdrag van Trianon uit 1920 zijn woonplaats Nagysuráni later toewees aan de jonge staat Tsjecho-Slowakije. Volgens de geschiedenis echter kwam hij uit Hongarije. Een Hongaarse Jood, zoals hij graag opmerkte, is de enige die achter je een draaideur in kan lopen en er als eerste weer uit komt.

Hij kwam naar Engeland op uitnodiging van het ministerie van Landbouw. De meer vooruitziende functionarissen in Whitehall beseften dat de Atlantische Oceaan zeer waarschijnlijk gesloten zou worden als er, wat in toenemende mate waarschijnlijk werd, een nieuwe wereldoorlog ophanden was. Hetzelfde was immers bijna gebeurd op het hoogtepunt van de Duitse U-bootdreiging in 1917. Brits West-Indië en Australië zouden buiten bereik raken en er zou geen suiker zijn voor het Britse kopje thee, een ramp die te erg was om je er een voorstelling van te kunnen maken. Groot-Brittannië had geen enkele mogelijkheid om zelf suiker te produceren. De boeren hadden nog nooit één suikerbiet verbouwd, de fabrikanten hadden nooit één korrel geraffi-

neerd. In Nagysurány, nu Šurani, was mijn grootvader directeur geweest van wat toen de grootste suikerraffinaderij ter wereld was, dus hij leek de logische kandidaat om in Britse dienst te treden. In 1925 kwamen hij en zijn zwager Robert Jorisch over om in Bury St. Edmunds in Suffolk de eerste Britse suikerraffinaderij te bouwen, waar deze nu nog steeds staat en een volle, bittere stank uitstoot die vaag doet denken aan verbrande pinda's. Als Martin en zijn vrouw en hun gezin in Šurani waren gebleven, waren ze vermoord in de vernietigingskampen van de nazi's, omdat ze Joods waren, zoals zijn moeder, zuster, schoonouders en de tientallen andere familieleden die op het vasteland van Europa waren blijven wonen. Ik zou nooit geboren zijn, en het papier of de digitale displaytechniek die gemoeid is met de productie van het boek dat je nu met zo veel onversneden plezier leest, zou een andere toepassing hebben gevonden.

Suiker schonk mij het leven, maar eiste zijn prijs – slaafse afhankelijkheid. Verslaving aan suiker en een verslaving aan verslaving bovendien.

Zoete ontbijtproducten waren één ding, en relatief ongevaarlijk bovendien. Wekelijks bestelde mijn moeder telefonisch de pakken Sugar Puffs, Ricicles en Frosties die samen met de andere kruidenierswaren werden bezorgd door meneer Neil, die mij altijd 'jongeman' noemde en die de bestelauto bestuurde voor Riches, het winkeltje in het dorp Reepham, dat zo'n drie of vier kilometer verwijderd was van Booton, het gehucht waar wij woonden. Mannen als meneer Neil bestaan niet meer; winkeltjes als Riches bestaan niet meer.

Dankzij de wekelijkse bezorging door meneer Neil kon ik bijna zo veel zoetheid eten als ik wilde, zonder dat het me geld kostte. Ik scoorde gratis suiker. Natuurlijk. Waarom niet? Ik was een kind dat in een huis woonde waar altijd Sugar Puffs in de kast stonden. Volkomen natuurlijk en normaal. Dat veranderde